

MIHAIL M. CERNEA – O PERSONALITATE MARCANTĂ A LUMII
ȘTIINȚIFICE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

ABSTRACT

MIHAIL M. CERNEA – A REMARKABLE PERSONALITY OF THE NATIONAL
AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC WORLD

Recognizing the need to acknowledge and preserve a nation's truly valuable contributions, the Romanian Academy is the most important and prestigious institution in Romania, bringing together the most prominent personalities of the cultural and scientific world. The award of the title of academician (corresponding member) is in fact the clearest validation of a person's capacity of "creator" of values and "founder" of perennial traditions in various relevant fields.

Over the years, very few sociologists (only 16, to our knowledge) reached such a peak of scientific prestige and some of them, such as Virgil T. Madgearu or Petre Andrei, were no longer alive so that they could enjoy this honour that was conferred to them *post mortem* in 1990, and 1991, respectively.

Since 1990, three new full members (Henri H. Stahl and Roman Moldovan – elected in 1990, and Vladimir Trebici – 1992) and only two corresponding members (Mihail M. Cernea – and Cătălin Zamfir – who were conferred this title in 1991) were elected to the Romanian Academy from among the sociologists.

On October 24th, 2012, the Romanian Academy organised new elections for members, as a result of which professor Mihail M. Cernea was promoted from corresponding member to full member of the prestigious forum. Therefore, given the regrettable passing away of the other above mentioned sociologists of the Academy, only Mihail M. Cernea – as full member of the Academy – and Cătălin Zamfir – as corresponding member – continue to be today the representatives of our field of study in the Romanian Academy.

Our journal, which has benefited on countless occasions from the support offered by our colleague, professor Cernea, one of the most active members of the editorial team, takes this opportunity to recount the most significant moments in the life and activity of the reputed professor, in order to once again express its admiration and praise for his important contribution to the development of contemporary sociology, including Romanian sociology.

Keywords: Romanian Academy, academician, corresponding member, contemporary sociology, Romanian sociology.

În concordanță cu necesitatea recunoașterii și conservării contribuțiilor cu adevărat valoroase ale unui neam, ACADEMIA reprezintă cea mai marcantă și prestigioasă instituție, care reunește în cadrul ei cele mai proeminente personalități din lumea culturală și științifică. Conferirea titlului de academician (membru corespondent) reprezintă, de fapt, cea mai deplină validare a calității de „creator” de valori și „fondator” al unor tradiții perene în diverse domenii de referință.

În cursul timpului, puțini sociologi (după știința noastră, doar 16*) au atins asemenea culme a prestigiului științific, iar unii dintre ei, de exemplu, Virgil T. Madgearu sau Petre Andrei, nu au mai trăit ca să se bucure de această onoare conferită *post mortem* în 1990, respectiv în 1991.

Începând din anul 1990, dintre sociologi au fost aleși 3 noi membri titulari ai Academiei Române (Henri H. Stahl și Roman Moldovan – aleși în 1990, Vladimir Trebici** – 1992) și numai doi membri corespondenți (Mihail M. Cernea – și Cătălin Zamfir – cărora li s-a conferit această calitate în anul 1991).

Pe data de 24 octombrie 2012, Academia Română a organizat noi alegeri de membri în cadrul cărora profesorul Mihail M. Cernea a fost promovată de la calitatea de membru corespondent la aceea de membru titular al prestigiosului for. În felul acesta, dată fiind regretabila trecere în neființă a celorlalți sociologi academicieni menționați, doar Mihail M. Cernea – în calitate de academician titular – și Cătălin Zamfir – în calitate de membru corespondent, mai reprezintă, astăzi, disciplina noastră la Academia Română.

Cu această ocazie, revista noastră, care a beneficiat de numeroase ori de sprijinul colegial al profesorului Cernea, unul dintre cei mai activi membri ai Colegiului de Redacție, și-a propus să reconstituie cele mai semnificative momente din viața și activitatea reputatului profesor, pentru a-și exprima, încă odată*** admirația și prețuirea față de contribuția sa de seamă la dezvoltarea sociologiei contemporane, inclusiv a celei românești.

**Prof. univ. Sorin M. Rădulescu,
Redactor-șef, „Revista română de sociologie”**

* Petre Andrei (1891–1940), ales *post mortem* în 1991; Tudor Bugnariu (1909–1988), membru corespondent (1955); Mihail M. Cernea (născut în 1931), membru corespondent (1991), apoi membru titular (2012); Miron Constantinescu (1917–1974), membru titular (1974); Dimitrie Gusti (1880–1955), membru titular (1919); Spiru Haret (1851–1912), membru titular (1892); Ion Ionescu (de la Brad) – membru de onoare (1884); Virgil Traian Madgearu (1887–1940), ales *post mortem* (1990); Roman Moldovan (1911–1996), membru titular (1990); Nicolae Petrescu (1886–1954), membru corespondent (1945); Mihail Ralea (1896–1964), membru titular (1948); Constantin Rădulescu-Motru (1868–1957), membru titular (1923); Henri H. Stahl (1901–1991), membru titular (1990); Vladimir Trebici – *demograf și sociolog* (1916–1999), membru titular (1992); Alexandru D. Xenopol (1847–1920), membru titular (1893); Cătălin Zamfir (născut în 1941), membru corespondent (1991) (conform cu Wikipedia, *Enciclopedia liberă* – http://ro.wikipedia.org/wiki/Academicieni_rom%C3%A2ni).

** Vladimir Trebici a fost, în primul rând, un reputat demograf, dar, prin caracterul studiilor sale, poate fi apreciat, în egală măsură, ca un apreciat sociolog.

*** Vezi, de exemplu, *Mihail M. Cernea, un sociolog de origine română care a reușit să schimbe politica Băncii Mondiale*, în „Revista română de sociologie”, serie nouă, anul IX, nr. 5–6, 1998, p. 529–545.

1. MIHAIL M. CERNEA – O CARIERĂ PROFESIONALĂ DE EXCEPȚIE ATÂT ÎN ȚARĂ, CÂT ȘI ÎN STRĂINĂTATE

Profesorul Cernea și-a început activitatea în domeniul sociologiei în anul 1959, în calitate de cercetător la fostul Institut de Filosofie al Academiei Române. Și-a susținut doctoratul în 1962 și, ulterior (în 1965), a câștigat prin concurs gradul de șef de secție. La începutul anilor '60, grupul condus de M. Cernea la Institutul de Filosofie a inițiat reluarea cercetărilor sociologice empirice în România, interzise din anul 1948. Efectuând cercetări intense timp de peste un deceniu (1962–1974), grupul condus de prof. Cernea a produs și publicat peste 8 volume în cadrul cărora au fost incluse principalele constatări ale unor importante investigații sociologice empirice. Personal, Mihail Cernea s-a concentrat pe două domenii-cheie: *Sociologia muncii* (producând patru volume colective ca autor, co-autor și editor principal) și *Sociologia rurală* (redactând, între alte lucrări, monografia comparativă *Două sate. Structuri sociale și progres tehnic*, având ca obiect satele Belinț din Banat și Comana din Dobrogea). La această lucrare, M. Cernea a obținut și participarea prof. Henri H. Stahl, personalitate de mare prestigiu în sociologia românească, cu care a colaborat îndeaproape în perioada 1963–1974.

În 1974, M. Cernea s-a stabilit în Statele Unite, în calitate de rezident, păstrându-și însă cetățenia română. Banca Mondială i-a oferit poziția de prim sociolog al instituției, calitate în care a desfășurat o vastă activitate de cercetare în domeniul sociologiei și antropologiei dezvoltării. Inițiator și autor al câtorva din principalele politici sociale ale Băncii Mondiale, aplicate în mai multe țări, inițial, M. Cernea și-a axat cercetările de teren asupra a două-trei țări din fiecare continent. De exemplu, în India (Asia) și Azad Kashmir (Pakistan); iar apoi, începând din 1985, în China (Asia), Tanzania, Mauritius și Senegal (Africa); Mexic (America Latină). Aceste cercetări s-au concretizat în mai multe rapoarte interne și diverse monografii sociologice.

Treptat, Cernea și-a deplasat centrul de gravitație de la proiecte și studii de caz către nivelul teoriei și elaborării politicilor care au orientat și ghidează, în continuare, Banca Mondială, spre a influența direct introducerea sociologiei în conținutul politicilor acestei instituții și ale comunității internaționale.

Cernea a lucrat la Banca Mondială vreme de 25 de ani, după care a fost numit membru în Consiliul Științific al CGIAR pentru științele sociale ne-economice și apoi consilier social superior în Fondul Ambiental Global (GEF). Din ianuarie 2011 a fost numit Senior Fellow în *think-tank*-ul *Brookings Institution*, în Washington DC, unde lucrează și în prezent.

Printre realizările sale esențiale trebuie menționate următoarele:

– Cartea-manifest *Putting People First: Sociological Variables in Development* (1985), unde Cernea a articulat concepția sa asupra dezvoltării induse propunând o nouă paradigmă a dezvoltării sociale, care a îmbogățit paradigma deja existentă a Băncii Mondiale, și apoi a altor agenții naționale și internaționale.

– Elaborarea setului de noi politici sociale prin care a prescris și justificat sociologic-economic-etic demersuri practice inovatoare în dezvoltarea indusă, fiecare politică trebuind să fie acompaniată de cercetare empirică primară și secundară, precum și de studii teoretice. Aceste politici privesc: populațiile victimizate prin evicții forțate; populațiile tribale, distrugerile patrimoniului cultural ș.a. și vizează rolul organizațiilor non-guvernamentale; cel mai important *impact cumulativ* al noilor politici sociale depășește cu mult domeniul sociologiei propriu-zise: el se măsoară în *efecte practice pozitive în viața reală* a milioane de familii lovite colateral negativ de procesele dezvoltării, protejate mult mai bine datorită acestor politici normative.

– Inițierea și conceperea unei politici adecvate de reșezare și restaurare a populațiilor dislocate (*involuntary resettlement policy*), adoptate oficial de Banca Mondială în 1980 și îmbunătățite de Cernea în mod repetat, în 1986, 1988, 1994. Cernea a schițat, de asemenea, reperele politicii sociale, adoptată în 1991 de către toate cele 26 de guverne ale țărilor dezvoltate, membre ale OECD, cu privire la procesele de strămutare.

– Schimbarea metodologiei de pregătire a programelor de investiții, prin sugestia făcută conducerii Băncii Mondiale, de a adopta „*analiza sociologică ex-ante*”, anterior absentă în cadrul instituției.

– Formularea modelului „punctelor de acces” pentru sociologie, în ciclul proiectelor Băncii Mondiale (numit: „*entry points for sociological knowledge in the project cycle*”), model care a avut o influență internațională în sociologia dezvoltării și a fost aplicat de numeroase instituții.

– Fundamentarea reperelor sociologiei silvice ca subdomeniu în sociologia rurală internațională și teoretizarea strategiilor de management forestier și silvicultură socială.

Judith Freidenberg: (...) Now, your long trajectory of working for the World Bank as an anthropologist sets you as a model for practicing anthropologists who are most interested in learning about the impact of anthropological thinking within a development organization (...).

Mihail M. Cernea: The first thing I learned is that the life and work of a practicing anthropologist in a sophisticated financial agency is tough and rough. This is not an easy line of work. But it is exciting, a type of work which can gratify you with a sense of accomplishing tangible results (...). I must say also that the World Bank proved to be a great place to work for an anthropologist. Not that the Bank was easily receptive or unbiased toward anthropology, or that it was, or is, a perfect organism (...).

Judith Freidenberg: (...) Anthropologists usually were called at the end of a project or when a project didn't work out. Is that correct?

Mihail M. Cernea: Exactly so. In fact, even worse: in the first 2–3 decades of its existence, the World Bank had been totally ignorant of what non-economic social science can provide and do for development. Most managers and staff had no social training whatsoever. When told about sociology or anthropology, they were skeptical and

dismissive. When in early '70's one or another consultant anthropologist was occasionally invited, his "province" was ex-post impact evaluation. Sometimes, a bit better: *ex-ante* impact assessment. But even this better "role" was also kind of incongruent, disjointed from the rest of project preparation, because it was rarely based on teamwork and joint-team thinking, that is-thinking together with the rest of the technical and economic specialists who prepared the development intervention. In ex-post, the hope was that at least the next intervention would possibly benefit from the lessons of evaluating previous projects (...). By the end of the '70s we just begun to influence Bank policy. I'm proud that, over time, I was able to place on the Bank's books several key development policies that translated sociological-anthropological knowledge into prescriptions for development agencies and recommendations for governments. One well known example is the policy concerning involuntary population displacement and resettlement. This policy was adopted by the Bank in February 1980, after about 18 months of intense in-house work, research, arguments, lobbying. This wasn't easy. It took fighting and diplomacy to get it adopted (...).

An Oral History Interview with Mihail M. Cernea – interviewer: dr. Judith Freidenberg, in „Human Organization”, vol. 66, No. 4, Winter, 2007, p. 344–345.

Elena Solunca Moise: *Plecat din România în 1974, ați devenit o personalitate de referință mondială în sociologie și antropologie. Cum a fost drumul până la recunoașterea Dvs. ca unul dintre „cei mai influenți gânditori în problemele dezvoltării”?*

Mihail M. Cernea: Ceea ce Dvs. numiți „drumul“ n-a fost ușor: a fost un drum cu handicap la pornire, un urcuș abrupt, o cursă cu obstacole, confruntări intelectuale și instituționale. Faptul că am reușit, în contextul unei fortărețe financiare cum este Banca Mondială, să demonstrez utilitatea cunoașterii sociologice – mai mult, indispensabilitatea ei – a avut drept urmare nu doar înlăuntrul Băncii, ci și pe plan internațional.

Elena Solunca Moise: *La Banca Mondială, după cercetări de teren în Asia, America Latină și Africa, ați publicat lucrarea „Putting People First: Sociological Variables in Development Projects”, cu un larg ecou internațional. Ați propus o nouă direcție de abordare: „Mai întâi, oamenii!”. De atunci se vorbește de „Modelul Cernea”. Pe scurt, despre ce este vorba?*

Mihail M. Cernea: Modelul *Putting People First* a debutat prin încercarea mea îndrăznească de a critica și modifica paradigma proiectelor Băncii Mondiale, curând după ce am început să lucrez în Washington. Am susținut, pe teren și în scris, că multe din programele Băncii erau *sociologically ill-informed and ill-conceived*, deci pe șleau că erau *neinformate social și prost-concepute sociologic*. Banca urmărea inducerea dezvoltării prin mijloace exclusiv financiare și tehnice: un model intelectual incomplet, în dezechilibru structural, predestinat să performeze slab sau să eșueze total. Variabilele sociologice erau ignorate sau neglijate, în favoarea demersului reduționist economic (...). Argumentul meu propunea o *răsturnare* sau restructurare. Am scris, polemic, că modelul *Putting People First* nu este doar o metaforă frumoasă, sau o pledoarie etică, sau un apel la bunăvoința experților tehnici, ci este un *model acționabil* care postulează și recunoaște *centralitatea oamenilor ca actori sociali* în fiecare proiect. Atunci, teoria mea era echivalentă cu o erezie de la dogma dominantă. Dar am vorbit *în numele sociologiei*, propunând explicit

răsturnarea demersului convențional al Băncii în conceperea proiectelor de dezvoltare, pe temeiul incontestabil că oamenii sunt factorul primordial de care depinde tot restul.

Elena Solunca Moise: **Care a fost reacția?**

Mihail M. Cernea: Banca Mondială a plecat urechea la ceea ce ar fi putut fi etichetat lesne drept o fantezie intolerabilă. Nu m-a dat pe ușă afară. Dimpotrivă, după discuții interne, a publicat în 1985 volumul *Putting People First*, la care atrăsesem și alți sociologi și antropologi, cu a doua ediție în 1991. Succesul a fost neașteptat și imens.

Mai întâi, Oamenii!, interviu luat de Elena Solunca Moise, în „Curentul”, 10 martie, anul XIV, nr. 288 (4939), 2012.

“From the 1970s to the mid-1990s, Cernea contributed more than anybody in pushing the ‘social envelope’ at the Bank, his mantle now arguably assumed by one-time co-author, co-conspirator and good friend Scott Guggenheim. He had the ear of Presidents and Vice-Presidents in the process, and from time to time was unrepentant in giving those ears a good chewing. He has been one of those quintessential reformists (and at times small «r» revolutionaries) inside the Bank recognized by outside commentators and analysts as critical to any form of pro-poor, pro-environment and pro-civil society change in the institution (Fox and Brown, 1998)”.

Anthony Bebbington, *Mihail Cernea (1934)*, interviu publicat în volumul *Fifty Key Thinkers on Development* (edited by David Simon), London and New York, Routledge, 2006, p. 67.

Este de reținut, pe de altă parte, și faptul că modelul Cernea-IRR al riscurilor de pauperizare (*IRR – The Impoverishment Risks and Reconstruction Model*) în procesele de dislocare-reașezare, conceput de profesor în perioada 1990–1994, a devenit cea mai răspândită metodologie analitică în literatura internațională a domeniului, modelul menționat fiind utilizat de nenumărați cercetători în zeci de țări.

Despre caracterul excepțional al acestor contribuții au vorbit, nu odată, mari personalități care au cooperat sau interacționat cu profesorul Cernea și care au apreciat la superlativ opera și activitatea sa practică:

Profesor Robert King Merton:

În numele comunității sociologice internaționale, marele sociolog american Robert King Merton a salutat în termeni elogioși, în 1997, contribuția lui Mihail Cernea ca om de știință și influența sa intelectuală asupra agențiilor de dezvoltare și programelor acestora în întreaga lume: „o nouă dovadă a influenței cumulative cu adevărat extraordinare pe care gândirea ta ca om de știință a dobândit-o de-a lungul anilor în definirea perspectivei, planurilor și practicilor Băncii Mondiale. Chiar dacă ție acest progres îți pare prea lent, el apare cu totul altfel colegilor tăi sociologi din întreaga lume, care îți dau seama ce obstacole ai învins și realizează semnificația monumentală a ceea ce ai generat” (Prof. Robert King Merton, *Letter of August 08, 1997 about Cernea’s Book „Social Assessment for Better Development”*).

Acad. Henri H. Stahl:

Activitatea lui Mihail Cernea „trebuie analizată în două etape, una în țară și alta în străinătate. Activitatea în țară este deosebit de importantă din trei puncte de vedere:

– mai întâi prin valoarea studiilor lui de sociologie rurală efectuate asupra realităților sociale românești contemporane;

– în al doilea rând, prin eficiența activității lui profesionale în același domeniu al sociologiei rurale;

– în sfârșit, prin contribuția lui la dezvoltarea metodologică a învățămintelor vechii Școli Românești de Sociologie..., o fecundă continuare a tradiției sociologiei românești pe care Cernea a cunoscut-o îndeaproape, luând față de ea o atitudine creatoare, nu numai de copiere, ci și de dezvoltare” (Acad. Henri H. Stahl, *Memoriu privind activitatea științifică a d-lui Mihail Cernea*, 28 ianuarie 1991, p. 1, 3 – Arhiva Academiei Române).

Scrisoare de la **Robert McNamara** (3 noiembrie, 1996):

Absent din Washington în ziua retragerii lui Mihail Cernea de la Banca Mondială, Robert McNamara i-a trimis următoarea scrisoare personală, în care apreciază elogios contribuția sa ca primul sociolog al Băncii Mondiale implicat activ în lupta pentru reducerea sărăciei în lume.

“Dear Michael,

... As the first sociologist hired by the Bank to follow up on its program to attack poverty throughout the developing world, you performed nobly.

You will long be remembered as a tireless champion of the poor and a driving force in pushing the social agenda of the Bank.

Tens of millions of the poorest of the poor are in your debt.” (Robert S. McNamara)

Ca urmare a acestor contribuții de seamă în domeniul teoriei și practicii sociale, precum și a prestigiului deosebit de care se bucură M. Cernea, diferite societăți și asociații științifice i-au acordat înalte premii și distincții. Printre acestea se numără cele mai importante două premii – acordate în Statele Unite în domeniul sociologiei și antropologiei sociale, pentru aplicarea cunoștințelor din aceste domenii în politicile sociale și în practica din diferite țări de referință:

– 1988 – Premiul „Solon T. Kimball”, conferit de Asociația Antropologică Americană (AAA) prof. M. Cernea: „pentru contribuții științifice remarcabile în antropologia aplicată și la elaborarea politicilor sociale” în domeniul dezvoltării (de menționat că acest premiu se acordă o dată la 2 ani).

– 1995 – Premiul „Bronislaw Malinowski”, acordat de către Societatea Internațională pentru Antropologie Aplicată (S.F.A.A.) „ca recunoaștere a eforturilor științifice ale lui Mihail Cernea de a înțelege și servi nevoile umanității prin științele sociale”.

Prof. Dr. Ismail Serageldin (Vice President World Bank, Profesor la Collège de France, Paris) (1995):

“The international Society for Applied Anthropology, in granting Mihail Cernea the Malinowsky Award, said: In recognition of scholarly efforts to understand and serve the needs of the world through social science (...). (...) One of our most distinguished colleagues recognized both inside and outside the Bank for the vision, the intellectual rigor, and the consistency with which he has carried his message to the development community and to the social science community over the past two decades, Mihail Cernea is a giant among the social scientists applying sociology and anthropology to the problems of development. He has stood firm for the need to address the social issues of development long before it became fashionable to do so. He has brought clarity of thinking and practical wisdom to the tasks at hand, both inside and outside the Bank. It is wonderful to see his special skills recognized through the distinguished Bronislaw Malinowski Award.

His acceptance lecture is a powerful illustration of why he won the award and of why he has been so successful over so many years at the Bank in forging a community of sociologists and anthropologists and giving them voice and vision organizational visibility, and intellectual weight.”

Judith Freidenberg: *You were awarded prestigious awards both from the institution where you have worked most of your career, the World Bank, as well as Association’s Solon T. Kimball Award for Anthropology and Public Policy in 1988 and the Bronislaw Malinowski award from the Society for Applied Anthropology in 1995. Tell us why you believe you are quoted as a sociologist by the Bank and as an anthropologist by the discipline of anthropology. What can you make of that?*

Mihail M. Cernea: Well, I was proud to receive both awards and I regard them as a success for developmental anthropology, for applied anthropology, and for sociology. But the award given by the American Anthropology Association, the Solon T. Kimball Award, is especially significant because it is a rare and overdue recognition by academic anthropology of the importance of the applied fields. Frankly, I think that mainstream anthropology, the so-called academic anthropology, doesn’t provide sufficient support and intellectual recognition of the fields they designate as developmental anthropology and applied anthropology. Academic anthropology looks down on applied anthropology, regards it as peripheral, while in fact it is developmental anthropology that is breathing life into the discipline at the end of the 20th century and beginning of the 21st century. The four-discipline image has long exploded in the way the disciplines are practiced. They have evolved into independent disciplines, social anthropology itself, as one of them, has not gained added visibility in the last two to three decades.

Judith Freidenberg: Yes.

Mihail M. Cernea: On the contrary, fewer courses are taught and public recognition decreases. Development anthropology, however, has been the frontier, and has gained new recognition for anthropology through its demonstration of how social science knowledge

can be useful to society. This is very important. The discipline would be much better off if the “mainstream” anthropologists would recognize the theoretical potential existing in applied work, and put some effort in trying to develop theory and methodologies from this experience.

An Oral History Interview with Mihail M. Cernea – interviewer: dr. Judith Freidenberg, in “Human Organization”, vol. 66, No. 4, Winter, 2007, p. 339–353, see also „Revista română de sociologie”, serie nouă, anul XIX, nr. 1–2, p. 3–35, București, 2008, p. 33.

De asemenea, în data de 1 iunie 2012, i-a fost decernat, de către Societatea Sociologilor din România, Premiul *Opera Omnia*, conferit pentru întreaga sa operă edificată în țară și în străinătate. La rândul lor, Universitățile Hohai-Nanjing și Three Gorges, Yichiang din China, unde a predat, l-au onorat cu titlurile de *Profesor de Onoare* și, respectiv, Profesor Emeritus, iar Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și Universitatea „Alexandru Ioan-Cuza” din Iași i-au acordat prestigiosul titlu de Doctor Honoris Causa.

În strânsă legătură cu aceste realizări remarcabile, Mihail Cernea a continuat să-și afirme, peste hotare, filiația și apartenența la școala sociologică din România, iar după revoluția din 1989 a reluat activitățile sociologice în țară, a efectuat numeroase vizite și a colaborat direct cu Academia și cu alte instituții științifice și sociologice din țară. Se pot menționa, în acest sens, între altele:

– inițierea și organizarea, pentru prima oară în România, a unui *Congres Mondial de Sociologie Rurală*, desfășurat în anul 1996, la București;

– reluarea în România, în 2005, a muncii de cercetător de teren, printr-un studiu efectuat în comunitățile de pescari din Delta Dunării (cu implicarea a opt tineri sociologi români), ale cărui constatări au fost publicate în 2006. Acest studiu a contribuit semnificativ la schimbările intervenite în perioada 2006–2007 în legislația Deltei Dunării.

Nu trebuie ignorată, pe de altă parte, colaborarea susținută la „Revista română de sociologie”, atât prin publicarea frecventă de studii, cât și prin atragerea unor personalități științifice recunoscute pe plan internațional, la activitatea revistei.

2. EDIFICAREA UNEI OPERE DE EXCEPȚIONALĂ VALOARE TEORETICĂ ȘI PRACTICĂ

Volumul publicat, în anul 2006, la Routledge (Londra și New York), intitulat *Fifty Key Thinkers on Development* include profilul științific al lui Mihail Cernea printre cei 50 gânditori contemporani evaluați drept „cei mai influenți gânditori” în problematica dezvoltării:

Prof. Anthony Bebbington (Professor and Director of Research in the School of Environment and Development, University of Manchester, United Kingdom): „*Cernea's work has also pushed thinking on the links between culture and development, on cultural patriotism and on the environment, on the concept of social policy and on articulating various social policies. However, of most significance perhaps – both intellectually and also for human welfare – has been his work on involuntary resettlement, risk and vulnerability (...).*

Cernea's lasting contributions to development are many, reflected in a long list of publications, advisory roles and academic honours. Perhaps the most important among them, however, will be to have changed an institution through the sustained and forceful insistence on a few ideas: that social science knowledge is critical to development, that induced development will fail in any meaningful sense if ordinary people are not involved in shaping the forms it takes, and that the cherished disembodied concepts of so much development theory cannot be considered separately from the social structures in which they are embedded. Whether and for how long the Bank will continue to reflect these victories on the battlefields of knowledge depends on geopolitics as much as intellectual debate, but even if there is a reversal in the shifts that Cernea helped win, to have changed the institution's practices during the three decades he has spent there means that his ideas and his work will have affected literally millions of lives forever.” (în vol. „*Fifty Key Thinkers on Development*”, David Simon (ed.), London and New York, Routledge, 2006, p. 70–71).

Lucrările pe care le-a publicat până în prezent (vezi *Anexa*) au avut și au, în continuare, un impact deosebit asupra comunității științifice din lumea întreagă, iar interesul internațional pentru lucrările sale a produs un număr ridicat de traduceri în multiple limbi, incluzând 3 cărți traduse și publicate în China și multe alte lucrări traduse din engleză în spaniolă, franceză, japoneză, chineză, bahasa, turcă etc. Foarte probabil, Mihail Cernea este, în prezent, cel mai publicat și cel mai citat sociolog român contemporan în străinătate. Astfel, Indicele Hirsch, care măsoară impactul operei oamenilor de știință asupra comunității din care fac parte, inclusiv valoarea acestei opere, avea, pe data de 12 ianuarie 2012, pentru Mihail Cernea, o valoare de 33, cu un număr total de 5 428 citări pentru 100 dintre lucrările cele mai citate. La rândul său, indicele *Google Scholar* coroborează și chiar depășește datele indicelui Hirsch, raportând doar pentru primele 40 de lucrări, cele mai citate, ale lui Cernea un număr de 4 526 de citări. Restul lucrărilor semnate de M. Cernea și acoperite de *Google Scholar* a înregistrat un număr adițional de circa 4 760 citări, rezultând un total general de 9 286 citări.

În pofida imensului prestigiu de care se bucură în comunitatea științifică internațională, prof. M. Cernea se caracterizează, cu apreciable modestie, ca „*un sociolog român cu reputație internațională*”. O „autoetichetă” care simplifică cumva datele extrem de substanțiale ale biografiei sale științifice, dar care evidențiază faptul că prof. Cernea nu și-a uitat niciodată rădăcinile. În pofida înaltelor onoruri de care se bucură în lumea de

dincolo de ocean, el și-a prezervat identitatea de român (Sorin M. Rădulescu, *Un sociolog român cu reputație internațională*, în „Revista română de sociologie”, anul XVII, nr. 1–2, 2007, p. 187).

Realizările de seamă aduse de *academicianul* Mihail M. Cernea în domeniul dezvoltării, în elaborarea politicilor sociale și promovarea sociologiei ca instrument de acțiune și reformă socială adaugă noi pagini sociologiei românești și internaționale, contribuind la valorificarea celor mai bune tradiții ale comunității științifice din România, inclusiv la recunoașterea valorii și statutului sociologiei românești în întreaga lume.

Probabil cel mai frumos, dar și cel mai elocvent omagiu adus activității științifice de excepție a lui M. Cernea, a fost cel al reputatului sociolog american Robert King Merton, care, subliniind „*influența cumulativă cu adevărat extraordinară de-a lungul anilor a gândirii lui Cernea ca om de știință...*”, a evidențiat faptul că sociologii din întreaga lume au realizat și realizează, în continuare, „*semnificația monumentală*” a operei edificate, în cursul timpului, de profesorul Mihail M. Cernea, implicit influența sa intelectuală covârșitoare asupra agențiilor de dezvoltare și programelor acestora în întreaga lume.

ANEXĂ

LISTA CELOR MAI REPREZENTATIVE LUCRĂRI ALE ACADEMICIANULUI MIHAIL M. CERNEA

1. PUBLICAȚII ÎN ROMÂNIA

1. HENRI H. STAHL, MIHAIL CERNEA, GH. CHEPEȘ (sub redacția) (1970), *Două sate: Structuri sociale și progres tehnic* (autori: M. Cernea, Gh. Chepeș, V. Constantinescu, H. Ene, El. Gheorghe, M. Larionescu), București, Editura Politică.
2. MIHAIL CERNEA, MARIA MICU, VICTORIA DUMITRESCU (1971), *Sociologia muncii. Mișcarea inovatorilor*. Biblioteca de Filosofie și Sociologie, București, Editura Politică.
3. MIHAIL CERNEA (1974), *Sociologia americană: tendințe și controverse. Convorbiri la Stanford cu sociologii Reuben Hill, Stanton Wheeler, Immanuel Wallerstein, John Kunkel, Alvin Bertrand, Elliot Aronson*. București, Editura Enciclopedică Română.

2. PUBLICAȚII ÎN STATELE UNITE ALE AMERICII

1. MIHAIL M. CERNEA and B. TEPPING (1977), *A System for Monitoring and Evaluating Agricultural Extension Projects: India*, Washington DC, World Bank.
2. MIHAIL M. CERNEA (coord.) (1984), *Social Issues in Involuntary Resettlement in Development projects: World Bank operational policy*, OMS 2.30, 1980.
3. MIHAIL M. CERNEA (coord.), World Bank OMS 2.20, Project Appraisal, *Policy on Social Analysis in project preparation and appraisal*.

4. MIHAIL M. CERNEA (coord.) (1990), World Bank OD 4.30, *Involuntary Resettlement*.
5. MIHAIL M. CERNEA (coord.) (2001), World Bank OP-OD 4.12, *Involuntary Resettlement*.
6. MIHAIL M. CERNEA (coord.) (2001), World Bank, *Cultural Heritage and Development*.
7. MIHAIL M. CERNEA (coord.) (2001), World Bank, *Non-Government Organizations in Development*.
8. MIHAIL M. CERNEA (1983), *A Social Methodology for Community Participation in Local Investments. The Experiences of Mexico's PIDER Program*. Washington DC, World Bank.
9. MIHAIL M. CERNEA (1989), *User Groups as Producers in Participatory Afforestation Strategies. Forestry and Land Tenure in Azad-Kashmir Pakistan*. Washington DC, World Bank.
10. MIHAIL M. CERNEA (ed), *Putting People First: Sociological Variables in Rural Development*. New York: Oxford University Press. Ediția I Engleză, 1985, ediția a II-a Engleză, 1991 (numeroase ediții traduse în alte limbi: bahasa – Indonesia, 1988; spaniolă – Mexico, 1995; chineza – Beijing, 1998; japoneză – Tokyo, 1998; franceză – Karthala, Paris, 1998).
11. MIHAIL M. CERNEA and S.E. GUGGENHEIM (eds) (1993), *Anthropological Approaches to Resettlement: Policy, Practice, and Theory*. Boulder, Colorado, US: Westview Press.
12. MIHAIL M. CERNEA (1996), *Social Organization and Development Anthropology: The 1995 Malinowski Award Lecture*. Washington DC, World Bank.
13. MIHAIL M. CERNEA (ed.) (1999), *The Economics of Involuntary Resettlement: Questions and Challenges*. Washington DC, World Bank.
14. MIHAIL M. CERNEA (2001), *Cultural Heritage and Development: A Framework for Action in the Middle East and North Africa*. Washington DC, World Bank (ediția lărgită, tradusă în limba franceză, 2003).
15. MIHAIL M. CERNEA and A.H. KASSAM (eds.) (2006) *Researching the Culture in Agriculture: Social Research for International Development*. Cambridge, Massachusetts, USA, CABI Publishing.
16. MIHAIL M. CERNEA (2007), *Risk Analysis and the Risks and Reconstruction Model in Population Resettlement: Training Course*. Manila, Philippines: Asian Development Bank.
17. MIHAIL M. CERNEA and H. M. MATHUR (eds.) (2008), *Can Compensation Prevent Impoverishment? Reforming Resettlement through Investments and Benefit Sharing*. Oxford University Press, London – New Delhi.

3. MONOGRAFII ȘI STUDII DEDICATE CONTRIBUȚIILOR LUI MIHAIL CERNEA

1. GLORIA DAVIS, ANDREW STEER și WARREN Van WICKLIN (eds.) (1998), *Michael Makes His Mark: The Life and Times of A Change Agent in the World Bank*. Washington D.C, World Bank Social Development Series.
2. H. MOHAN-MATHUR and DAVID MARSDEN (eds.) (1998), *Development Projects & Impoverishment Risks: Resettling Project-Affected People in India*. Delhi: Oxford University Press.
3. L.K. MAHAPATRA (1999), *Resettlement, Impoverishment and Reconstruction in India: Development for the Deprived*. New Delhi: Vikas Publishing House PVT LTD, p. 184.
4. COBIANU-BĂCANU, MARIA (2001), *Mihail M. Cernea: Un inovator în sociologie și dezvoltare internațională*, Monografie profesional-științifică, București, Editura Economică.
5. CHRIS McDOWELL (ed.) (2000), *Risks and Reconstruction: Experiences of Resettlers and Refugees*. Washington DC, IBRD.
6. ANTHONY BEBBINGTON (2006), Excerpt from *Fifty Key Thinkers on Development*, D. Simon (ed.) London and New York, Routledge, Taylor and Francis.

(Grupaj realizat de Sorin M. Rădulescu)